

Kiểu lão Đà Lạt

Lang thang ở Đà Lạt, tôi có cái thú, đoán xem người nói chuyện với mình có phải là dân gốc Đà Lạt không. “Góc” ở đây hiểu là nếu không sinh ra, thì ít ra cũng lớn lên và ở đây cả bố mẹ hay năm chục năm. Với trò chơi này, tôi là kẻ “độc cô cầu bại”, ít nhất là cho đến lúc này, khi tôi vừa trở thành cư dân “đỏ - mi” Đà Lạt cuối năm ngoái, theo cái kiểu vui vẻ buồn đi, đi chán lại về. Vũ Thành Thành (tuy nhiên tập “Nhớ ngày tháng già nhớ mẹ”)

“... Bên ni phải vui, ôi lòng người ô...”

Khi còn bé, Đà Lạt với tôi là cái gì đó mờ mờ, huyền bí và... lạ. Rồi 5 năm sau, Đà Lạt trong tôi lại mang một dáng dấp rõ ràng hơn, và yêu lạ.

Đà Lạt không xa lạ gì với tôi. Trước năm 75, tôi đã từng lòng bông ngoài đó, chỉ là chuyện đàn đúm vui chơi thôi chứ chưa yêu và... Sài Gòn ăn học.

Đà Lạt thuở xưa thế nào? Hãy nghe người Đà Lạt ly hương nói về Đà Lạt để hiểu stress: “... Nhớ ng con đường phố hàng mai anh, hay cúc quỳ, nhớ ng mái nhà kiểu Pháp, nhớ ng giọng nói nhè nhẹ, nhớ ng quán cafe người đi ngắm không đi ngắm khác người... Khi còn bé, Đà Lạt với tôi là cái gì đó mờ mờ, huyền bí và... lạ. Rồi 5 năm sau, Đà Lạt trong tôi lại mang một dáng dấp rõ ràng hơn. Và yêu lạ... Có nhớ ng buổi chiều người đi sách bên bờ hồ, từng dòng chảy thảnh thơi, liêu 50 hay 100 năm nữa, Đà Lạt sẽ thay đổi như thế nào...”.

Người Đà Lạt nói về tính cách của họ thế này: “... hòa nhã, thân thiện, hiếu khách, nhè nhẹ, hiền hậu, lãng mạn...”. Nghe thấy đã! Tập than (thơ) thì được, còn tập khen như thế cũng hơi... khó. Nhớ ng! Riêng tôi, với cái nhìn đầy cảm tính và thiên về, tôi thấy họ nói thế cũng chẳng có gì... trớt.

Tháng 12 năm đó, tôi trở về một khách sạn gần Hồ Xuân Hương. Không ngờ được, tôi thấy bố mẹ ở bên. Bên ngoài trời lạnh và gió thổi u hồn tôi từng. Đã đi được gần cây số, chúng tôi quay về... Có ai đó nhóm lửa ven hồ, gần nhà máy nước (đường Đinh Tiên Hoàng). Tôi ghé vào sưởi ấm. Đó là xe bán gạo khô bò, dân địa phương gọi là xấp xấp. “Quán gạo nướng” này chỉ có gạo mà không bán. Người bán cũng lạ, đặt lửa sưởi. Tôi gọi một đĩa khô bò và nửa xấp gạo, và là người khách duy nhất đêm đó.

Càng về khuya, càng lạnh, người bán thêm củi... Một cô gái khoác áo lông, tay bên kia được băng qua, người vào sưởi. Nhìn kiểu cách sơn phết, tôi đoán cô là gái ăn sưởi. Ở đây

Ờng ời! Khách ăn còn không có, huờng gì khách mua hoa... Cô quay sang tôi bít chuyờn nhất gờng. Tôi mớ cô ly rờu. Tôi bít cô chờng hy vờng gì ờ thờng bớ bớ m nhờ tôi, ngớ i ờ đờng, uờng rờu ờ đờ (12.000 đ/xờ), nhờ m khờ bò (5.000 đ/đĩa), tờng cờng cờ 0,5 USD, thờ đó làm gì có tiờn mà đi... “tâm sờ”.

Cái không khí ờ đờ, vờng ngớ i, ờ nh ờ o, và buờn nhờ chờ u cờn thờ này, ngớ i ta đờ huờ ch toờt vớ i nhau nhiờ u thờ. Đờ i đây là trích mớ u đờ i thờ i giờ a tôi và cô gái.

- Anh là dân Đà Lạt?
- Không, tôi tha hờng...
- Anh làm nghờ gì?
- Ai mớ n gì làm nờ y. Còn cô?
- Làm cái nghờ nhờ anh thờ y đó. Hôm nay thờ nỏm, chờng bớ đờ c khờ a nào..
- Không, tôi muờn hờ i, cô là dân Đà Lạt?
- Em gờ c ờ miờn Trung, nhờng sờng ờ Đà Lạt tờ nhờ. Cho em xin đờ u thuờ c.

Tôi đờ y gớ thuờ c sang phía cô và bít quờt. Ánh ờ a lỏe lên, tôi chờt thờ y cô sang trờng nhờ mớ t mớ nh phờ trong chiờ c áo khoác lông màu trờng...

- Cô có con chờ a?
- Có cháu ngoớ i rờ i
- Xin ờ i, cô bao nhiêu tuờ i?
- Năm mớ i ba (53)

Vài phút im ờng trôi qua... Cô gái vờn xoay mớ t ra ngoài đờng, phía bờ hờ. Tôi bớ i rờ i cờ c kờ, nờ c cờn ly xây chờng đờ hoàn hờn...

- Trờng cô trờ hờn tuờ i nhiờ u, tôi đờn chờng ba mớ i mờ y.
- Tờ i đánh son phờn nhiờ u. Sáng mai ờ i đây, anh sờ thờ y em khác,..
- Sao không ờ nhờ trờng cháu?
- Không thích nhờ vờ con cái...
- Không còn nghờ gì khác đờ làm sao?
- Không. Bớ t làm cái gì đờ sờng bỡ giờ. May vá thì đờ c bao nhiêu. Nhờ vờ con cái thì em không thích. Không giúp đờ c nó thì thôi, nhờ và làm gì.
- Cô có thờ bán thuờ c lá, bán mớ i nhờ u ờ đây này. Mớ t ngày kiờ m chờng nỏm chờ c (ngàn) thì đờ rờ i.
- Nờ nhiờ u, kiờ m bờng đó làm sao đờ. Trờ gỏp ngày cũng cờ trỏm hai (chờ c ngàn) rờ i
- Cô tiêu xài gì mà mớ c nờ nhiờ u?
- Tiờn nhà, tiờn ăn, tiờn son phờn, tiờn thuê quờn áo “đi làm”. Cái áo lông này là em thuê. Thuờ ngày nào trờ ngày đó.
- Cô ờn tuờ i rờ i, làm sao dành khách nờ i vớ i tờ i trờ ?
- Tờ i nó đi giá cao, mình đi giá rờ. Gờp mờ y thờng xờn, tờ i nó cũng chờng đờ ý ờ m, miờn là rờ.
- Mớ i ờn đi nhờ vờ y đờ c bao nhiêu?
- Em hết hai trỏm (ngàn), tờ i nó trờ cờ trỏm rờ i, trỏm hai là đi đờ c rờ i. Kờt quá, thì nỏm bờ y chờ c cũng đi... Hờn thì vài ba cờ mớ t đờm. Không có tiờn, sáng mai gờp mớ t con mớ chờ nờ khờ chờ u ờ m.

Góc tờ i cờ a mớ t đờ thờ đờ y ánh sáng là nhờ thờ. Đờm đó trờ i ờ nh kinh khờng. Nhờng cái khờn cùng cờ a xỏ hờ i, chờng có cái nào giờng cái nào. Phờ i nhìn vào góc tờ i mớ i thờ y bớ mớ t thờ t cờ a

xã h i. Cô đi m già có th móc túi khách làng ch i v i nhi u th thu t, nh ng h hành x “chính danh” và t n cùng c a xã h i r i. Còn nh ng th đi m khác đ c ng i đ i tôn vinh, xum xoe, đ i u đóm., nh ng h có th a kh năng làm tiêu tủng c vài th h nh ch i. Nói n a thêm bu n...

H i đó đ n b h này, chi u chi u có nh ng xe bán x p x p sà t i bán. Khách ng i gh đá ven h , ho c ăn đ ng. Có l n tôi g p cô bé ngoài hai m i, mang theo c p, đi xe đ p đ n bán ph m . G i chuy n, cô gái nói: “Cháu h c ngành vi n thông đ i h c Đà L t. Gi này đong khách nên đ n ph m ”. Thùng khô bò đ t trên yên sau xe g n máy ho c xe đ p, xe công an đ n thì ù té ch y. Tôi đã ch ng ki n c nh b c a ch y l y ng i nh th , b l i sau l ng đũa, đũa, gh nh a,... Khách th ng tình, đ ng l i ch h quay l i, tr ti n, còn không thì coi nh m t. Mà công an hình nh c cũng ch ng mu n b t. Xe công an c th ng th nh đ u i. Phía tr c báo đ ng, ng i xe, ng i thúng ch y l n vào h m...Nh ng đ o này, không còn th y nh ng xe x p x p bán đ o ven h n a. Ch c công an làm g t r i.

Đà L t là thành ph tr , ch c trăm năm. Dân đ nh c n i đây ch y u đ n t mi n Trung, Qu ng Nam, Qu ng Ngãi, Bình Đ nh, Phú Yên,... H đ c thuê m n làm đ ng xá, xây c t. R i sau này ng i mi n B c vào tr ng rau, tr ng hoa, r i ng i Hu c cũng vào l p nghi p. Đ t di c 54 cũng kéo theo c ngàn ng i đ n Đà L t kh n hoang l p p. Ng i Đà L t đ n t m i mi n đ t n c, mang theo văn hóa đ c thù, mà đ th y nh t là m th c. Ch ng bi t tôi có thiên v hay không, nh ng ăn bún bò Hu , mì Qu ng Đà L t th y ngon h n Hu hay x Qu ng nhi u. Cay xé h ng, trào n c m t v n th y ngon.

Ng i Qu ng, ng i Hu , ng i B c,... s ng Đà L t m t đ n đi b n s c vùng mi n c a riêng h . S kh n hoang mang h đ n g n nhau b t c n g c gác, l i thêm n i nh quê, r i núi đ i, sông su i, khí h u và s yên tĩnh c a thiên nhiên đã bi n h thành ng i... Đà L t: ch t phác và hi u khách, hi u khách thi t tình ki u Nam B , nh ng nh nh ch không n ào.

M t bu i sáng Ch nh t, tôi ng i u ng cà phê góc ph Bà Tri u. Hai c già, bà dìu ông, ch m rãi vào quán. Ông m c áo vest, đ i mũ casket, c m t báo Pháp. Bà m c áo dài, khoác áo măng tô, tay c m sách kinh, áng ch ng h v a đi l nhà th Con Gà v . Ông trông ra dáng công ch c th i Tây. Bà dáng quý phái, trang đ i m nh . Bà g i ly cà phê s a cho ông, và tách trà nóng cho bà, r i l ng l l y nh ng viên thu c t v : “ Ông u ng thu c đ i”. “ Ch a u ng!”, ông già c u c , m t v n không r i t báo. lát sau, bà l i đ y ly n c v phía ông, nh nhàng: “ Ông u ng đi, t i gi u ng thu c r i”. “ Không u ng!”, m t v n dán vào t báo. Bà nhìn quanh qu n đầu đó. lát sau l i đ a thu c sát tay ông: “ Ông u ng đi, k o t i l i ho xù x ”. L n này ông c m m y viên thu c cho v i vào mi ng nh tr n đ i, làu bàu: “ Đã b o ch a u ng lúc này mà c u ng, c u ng...”. Bà yên l ng rót thêm trà cho ông, m t và mi ng ra chi u mẫn nguy n. Nhìn hai “con kh già” làm... nũng, th y đ t r i Đà L t b ng nhiên giao hòa, ti n mu n b c t hóa thành ti n âm ph , th gi i ph ng hay cong cũng tr thành vô nghĩa.

Ai đó Đà L t m u đ khanh t ng, nh ng ng i Đà L t (g c) hình nh không có máu làm quan, và h cũng ch ng mu n làm quan. H thích đ i yên ph n v i đ t tr i cây c . Tôi có ng i quen Đà L t làm viên ch c ngân hàng, bon chen kém c i, xin v h u non, s a ch a đ i n t lai rai và th a mẫn v i cái ngh x p x ình này. Tu n tr c đi karaoke v i nhau. Anh hát bài “Bi n nh”, cũng đ ng lên c m micro bi u di n nh ca sĩ th thi t. Anh hát đ c, nh ng bi u c m tha

thiết như muôn chồi bươm lên rừng. Ban giám khảo đi núp cho anh 100 điếm. Chỗ c máy karaoke này đợc đợc tâm trờng con ngợi? Chỗ vờ ngợi cũng “máu” không kém, chỗ bài “Đêm nay ai đợa em về”. Chờng bít t hợ có ý gì vờ nhau qua lờ ca tiờng nhợc hay không, nhợng mợi sáng hôm đợ, đi chợ Đà Lạt, còn thợ tay chợ khoác tay anh, đợu nghiêng ngợa vào nhau, trông hợ “lờng” vờ nhau phợt. Mợt cái “lờng” đợm thợm hợ t sợc... Đà Lạt.

Nghe nói, ngợi ta đợnh mợi kiờn trúc sợ Pháp thiết kợ lờ Đà Lạt. Cũng nghe nói, ngợi ta đợnh lờp mợt đờ thợ Đà Lạt khác trên con đợng đờ lên Suợi Vàng. ợ, mợt đờ thợ Đà Lạt trắng lờ nên thợ, mà thiợu “con- ngợi-Đà- Lạt”, thì cái hợ nợa Đà Lạt sợ ra sao?

Nhợng ngợi con cợa Đà Lạt nay quy cợ hợng, không khợi chợnh lòng vì nhợng đợi thay: nhà hàng, nhà cao tờng, các vờ t đợi đợn cây xanh, còn trợ đợ t đợ sợn sàng cho nhợng đợ án hoành trắng, xợng tợm vờ mợt thành phợ du lờch, xợ sợ ngàn hoa, nhợ có ngợi nói: “Ngợi ta cợ t mợt mợnh Saigon lên, đợm dán vào Đà Lạt và bợo rờng Đà Lạt đợng phát triờn trong... quy hợch”. Đà Lạt trợ nên thợc đợng hợn...

Thợi gian Đà Lạt đợng nhợ chợm lời. Nhợp sợng cũng chợm lời. Nhợng ngợi muờn năm cũ đợng nhợn nhợc né tránh nhợp sợng thợi đợi. Mà dân Đà Lạt (gợc) ợ đợy chợc cũng chợng còn đợc bao nhiêu. Thợi cuợc đợ phân tán hợ đờ khợp nợi rợi.

Cách đợy 3 năm, tợi đờ chuyợn xe đờm tợ Sài Gòn, đợn Đà Lạt khoợng 4 giợ sáng. Gợ cợa khách sợn giợ đợ cũng hợi ngợi, tợi ghé quán cà phê trên đợng Phan Đờnh Phùng. Quán chợng 5-7 ngợi, toàn là dân Đà Lạt (gợc), tợi đợa thợ. Bợn giợ sáng ợ Đà Lạt là thợi đợm hợi sợm đợ bợ t đợu mợt ngày làm viợc. Hợ là nhợng ngợi bợ mợi hàng chợ, lờy mợi vé sợ hoợc chợy xe ôm. Mợt anh mù bán vé sợ, trợc 40, bợc vào quán cùng vờ ngợi bợn. Anh tìm chợ ngợi đợ dờng, đợng quen thuợc vờ cách sợp xợp bàn ghợ ợ quán. Anh gợi ly cà phê sợa, và 2 đợu thuợc “con mợ”, mợi ngợi bợn bên cợnh mợt đợu. Anh mù bán vé sợ, nhợng lời chợi sợ... đợ. Trờng anh thoợi mái, lợc quan khi bàn đợ vờ bợn, mợc dù chiợu qua anh không trúng. À, nợu chiợu nay trúng đợ anh sợ mua nhợng gì, nhợng gì...ợc mợ giợn đợ quá!. Anh chợi đợ cũng nhợ thợi (chợng 10 – 20 ngàn đợng) và chợ đợnh hai sợ cuợi. Tợi hợi: “Tợi sao bán vé sợ mà lời chợi đợ?”. Anh nói: “Chợi đợ trúng nhợ nhợng đợ trúng hợn”.

Cợp vờ chợng già, Kiờu lão, cô bé sinh viờn,... là nhợng nét chợm phá tợo ra bợc tranh chung vờ con ngợi Đà Lạt. Đờ đợ có nhợng khoợng khợc yờn bình chen lờn vờ nhợng đợng cay. Trợc cợ 75, ngợi trợ các đợi gia ợ Sài Gòn mua bít t thợ ợ Đà Lạt nghợ mát, chợ nói chung, cợ dân Đà Lạt không giàu, nhợng hợ sợng thợ thợ, không bon chen, hợi hợ theo đợi cợm áo. Có lờ anh mù bán vé sợ đợ là tiêu bợu cho ngợi Đà Lạt (gợc) chợng?

Mợt buợi chiợu xợm tợi ợ góc đợng Phan Bợi Chờu – Bời Thợ Xuân, tợi nói bợng quợ vờ bà bán bợp nợng, khi đợng chợ lờy bợp: “Đà Lạt chợ còn con đợng Đờnh Tiờn Hoàng đợn đợn trợng đợi hợc là còn nét cũ”. Chợ nói nhợ thì thợm: “Còn chợ, còn mợt con đợng còn sót lời, con hợm trợc mợt đợ. Anh vào xem đờ, không khợ mai mợ t lời không còn nợa”. Con đợng đợc hợp càng đờ sâu, càng âm u, yờn lờng, chợ có tiờng gió thợi qua hàng cây. Mợt bên vách cao, lá và nhợng cây to, mợt bên là vợc, rợi rác vài căn nhà nhợ. Nhợn chờn lên, có thợ thợy bên kia là ánh đờn cợa khu du lờch Bời Thợ Xuân, ợn ào, chợo quợo khách du lờch. Sợ tợng phợn chợ cách nhau chợa đợy trắ mét.

Đà Lạt buồn hiu, con đường sỏi đá buồn hiu, “ngồi mãi muôn năm cũ” buồn hiu,... Tất cả mờ dần sau những đêm festival hoành tráng.

Tôi muốn trích đoạn một bài thơ của Cung Trầm Tưởng để Phàm Duy phù phép thành bản nhạc “ Bên ni Bên nà ” để kết thúc bài viết tiếp này. Mà liệu có kết thúc được chăng? Biết bao niềm niềm còn chờ chờ a Ki u lão Đà Lạt chờ là một trong những ngã rẽ buồn bã, còn biết bao ngã rẽ khác nữa. Nói mấy cho v a...

Thôi, hãy cứ thì thào theo đoạn nhạc...

“... Bên tê thành phố trắng l

Giai nhân niềm khoe lứa th

Bên ni phố vắng, ôi lòng người ô...

...Tiếng chân gỗ gõ c xa xa...”

Vũ Th Thành

nguồn :thanggianhome

